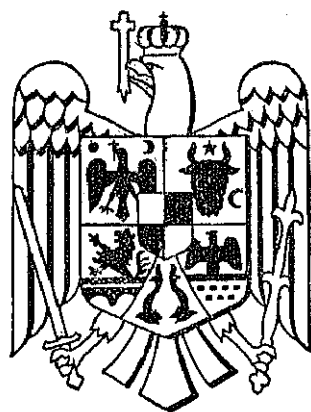

ENCICLOPEDIA ROMÂNIEI

O ENCICLOPEDIÉ ROMÂNÉASCĂ

Dacă istoria ideilor are o însemnătate ce îmbrățișează forme de organizare și desfășoară episoade deopotrivă de strălucite ca și istoria întâmplărilor politice, iată România și oamenii ei de știință înaintea unei fapte, care întrupează cum nu se poate mai bine acest adevăr, și-i dă în același timp și semnificația lui mai înaltă.

Întăile volume ale unei « Enciclopedii a României » pleacă în lume!

După ani de zile de muncă și încordarea colectivă a celor mai bune puteri pe care le au specialiștii noștri din toate ramurile, începem să avem, în sfârșit, imaginea fării și a neamului românesc, așa cum s'au încheșat a doua zi după unire. Această imagine este ea însăși, nu numai un izvor de putere. Răsărim de acolo, în ochii alor noștri și ai celorlalți, cu toate darurile unei depărtate și mărețe origini, dar și cu toate creațiile și virtualitățile unui popor în plină dezvoltare.

A doua zi după rășoiul ce a adus lărgirea unor hotare neîncăpătoare și nedrepte, știința s'a pus pe lucru, ca să păstreze și să întărească. O formă ca și cealaltă de viață, se dovedeau drept expresia unui același avânt. Istoria ideilor și istoria pragmatică se îmbină, se explică una prin alta și se confundă, pentru că sunt numai două înșășiări ale unui singur act vital.

Era în 1920, la Cluj. Treceam cu Vasile Părvan, atât de timpuriu smuls științei și prietenilor, prin sălile de curs și prin bibliotecile de seminar ale Facultății de Litere. Eram, împreună cu d-l N. Iorga, cei trei membri ai comisiei de naționalizare a Universității transilvănene pentru numirea de profesori la Facultatea de Litere și ne începuserăm eroic lucrările.

Ne opream dinaintea bibliotecilor de seminar și de institute științifice. În afară de lucrările de specialitate, pe atunci toate în limbi străine, niciuna nu era lipsită de aceeași publicație, care ne urmărea cu multele ei volume, ostentativ. Ungaria avea încă dinainte de rășoiu, nu una, ci două enciclopedii. Cea mai nouă fusese intreruptă de împrejurări, dar, cu tot sfârșitul, cu un caracter de lichidare de stat și de regim politic, al conflictului, țara vecină a reluat-o după aceea și a dus-o la capăt. Enciclopedia însemna pentru ea o manifestare de cultură, de protestare și de revendicări. Luam în mâini acele volume grele și frumos legate și ne întrebam, când vom pune în locul Enciclopediilor ungurești, o Enciclopedie a noiei României unite. Era nu numai o constatare și o părere de rău, în treacăt, ci ca un fel de legământ, dela începuturile României Noi, de acțiune viitoare în acea direcție.

În 1929, în anul când Institutul Social Român își sărbătorea un deceniu de existență bine întrebuințată, am crezut că sosise timpul să pregătim un « Dicționar social, economic și politic al României ». Il priveam ca o încununare a silințelor noastre de până atunci. Activitatea științifică în secții, supusese unei cercetări întreaga realitate socială românească, iar colaborarea, în acest scop, a celor mai de seamă specialiști și tehnicieni pe care îi avea România, pune la îndemână și un instrument de lucru încercat. Hotărîrea a fost înaltă cu entuziasm, un prospect s'a publicat, întăile ședințe și consfătuiri s'au ținut. Întăia noastră Enciclopedie, rezemată, ca material, pe studii monografice, iar ca doctrină, pe o știință în formație, a națiunii, stătea să se realizeze.

După un an însă, România primea noua așezare a Restaurației și se însușleșea de o altă viață.

Institutul Social Român, acum sub președinția de onoare a Majestății Sale Regelui Carol II, căuta să dea o îndreptare chibzuită, atâtlor inițiative din afară, care începeau să-l solicite.

Capitolele acelu « Dicționar social, economic și politic al României », așa cum le transcriem din prospect, urmas să se întâlnească într'o altă publicație enciclopedică a viitorului: Sociologie, Etică și Politică generală; Istoria doctrinelor politice, economice și sociale; Enciclopedie juridică; Drept constituțional; Drept administrativ; Drept public internațional; Istoria dreptului român; Economie politică (istoria faptelor economice; economie politică teoretică; economie politică națio-

nală ; Finanțe ; Statistică ; Cooperafie ; Probleme agrare ; Legislație industrială ; Politică socială ; Politică externă ; Biografii politice ; Legislație școlară ; Legislație bisericască ; Legislație militară ; Istoria socială a Românilor ; Geografia economică și politică a României ; Cultura în România, și altele și altele.

Singura publicație enciclopedică pe care o avem, cunoscută sub numele de « Enciclopedia Română », a doctorului C. Diaconovich, fusese pusă la cale în 1896 de Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român, cu acest scop mărturisit în prefața « Cătră publicul cititor român » : « ... să dea publicului cititor român o oglindă cât mai fidelă a stărilor poporului nostru în toate țările locuite de Români și totdeodată să-l țină în curent și cu progresul culturii omenești ».

La 25 de ani de când ieșise cel din urmă tom al « Enciclopediei române », nu numai că întâia ediție se epuizase, dar, față de marile schimbări prin care trecuse lumea și României, ea nu mai putea nici pe departe să fie « o oglindă cât mai fidelă a stărilor poporului nostru ». De aceea, editura s'a gândit să scoată o a doua ediție și, cunoscând atât organizarea cât și planurile unei proprii Enciclopedii ale Institutului Social Român, și-a dat seama că ar putea să aște în el cel mai bun sprijin. Au început discuțiile preliminare, care au dus până la stabilirea unui sistem de fișe și la pregătirea unei săli speciale, deasupra localului librăriei Krafft din Sibiu, unde trebuia să înceapă strângerea și prelucrarea materialului. « Dicționarul social » intra, cu felul lui de înfelegere și cu materialul propriu, lărgind și mai ales înnoind, în cuprinsul vechei « Enciclopedii române ».

Curând după aceea însă, Asociația « Astra » s'a gândit să scoată chiar ea această a doua ediție, rezemată pe membrii și activitatea secțiilor ei științifice dela Cluj. Iar pentru o bună cheazășie de adâncime și de continuitate de lucru, « Astra » a intrat dela început în legătură cu Fundațiile Regale. Lucrul era cu atât mai ușor și mai firesc, dacă se ține seamă că Majestatea Sa Regele Carol II a fost urmărit de multă vreme de gândul unei Enciclopedii, ca o sinteză a națiunii și a momentului istoric, pusă la îndemâna tuturor.

El a văzut totdeauna această Enciclopedie, nu ca un dicționar general alfabetic, ci cu mult înainte de experiența franceză a domnului de Monzie, ca o colecție de probleme fundamentale, înmănușchiale organice.

« Enciclopedia României », care iese astăzi, se găsește astfel foarte aproape, prin plan și metodă de lucru, de Inaltele Lui vederi.

Aceste inițiative au ajuns la realizare în enciclopedia de față.

În 1932, d. dr. Virgiliu Leonte începuse lucrările pentru editarea unei Enciclopedii de proporții mai reduse, pe care, în 1936 a lărgit-o, luând contact cu planurile Institutului Social Român și ale Aștrei. Făcând apel la cercetătorii și personalitățile acestor instituții, D-sa a condus cu o rară tenacitate la înfăptuire Enciclopedia României.

Ceea ce deosebește esențial « Enciclopedia României » de toate publicațiile asemănătoare, atât din străinătate cât și dela noi, și ceea ce ne-o face atât de scumpă, este că la temelie ei a fost pusă Națiunea.

Iată programul științific și editorial al Enciclopediei de astăzi.

Ideea universalistă, în forma ei clasică raționalistă, a lui d'Alembert și Diderot, sau în forma ei cea mai nouă, a d-lui de Monzie, a fost lăsată de o parte. Adevărata realitate, care este meru prezentă și interesează până la acaparare, rămâne ideea națională. Neamul românesc, așa cum se alege el, cu multiplele înfățișări și năzuințe, din cercetarea monografică a satelor și orașelor, a problemelor și a oamenilor, face corpul plastic și variat al acestei Summe de un nou fel. Idealul din visatul « Dicționar social, economic și politic al României », opera de maturitate a Institutului Social Român, a pătruns și a înflorit aci în libertate. Rezultatele acestei campanii de cunoaștere monografică organizată a țării, vor îmbogăți, vor transforma și vor ține meru vii, edițiile următoare.

Enciclopedia României va fi deci o Enciclopedie națională, nu universală, și vie, nu abstractă, a timpului în care trăim ; ea va fi deci expresia vieții și a unei epoci.

Odată ce « Enciclopedia României » se gândea să îmbrățișeze însăși viața națiunii române, cu toată fierberea ei creatoare, lucrarea nu se mai putea împărți în compartimentele nenunțate ale unei înfățișări alfabetică. Așezarea trebuia să fie organică și să cuprindă cele câteva funcțiuni mari ale oricărei colectivități.

Dacă, poate, din punct de vedere didactic, trecerea aceasta dela enciclopedia alfabetică la enciclopedia funcțională sperie, prin toate greutățile căutării după alte criterii, într'un material nesfârșit, rămas parcă fără cheie, din punctul de vedere al unității și al înfelegerii în resorturile lui intime a întregului câmp de explorat, ea înseamnă un îndrăzneț pas mai departe.

Celitorii nu se vor mai rătăci în faptele mărunte, ci vor putea urmări direcțiile și fragmentele mari, înaintea cărora nu se pierde conștiința și amintirea întregului, și unde acele fapte mărunte se întâlnesc dela sine încadrate. Iar în cele din urmă, ei vor descoperi că însăși căutarea, nu numai rezultatele ei, într'o asemenea Enciclopedie, este mai ușoară și mai rodnică decât în cele vechi, cu care s'au deprins.

Ea va cuprinde trei mari capitole împărțite în șase volume :

A) Organizarea politică-administrativă — volumul I, Statul și volumul II, județe și orașe, intitulat Țara Românească ;

B) Economia — volumul III, Economia Națională și volumul IV, Intreprinderi și Instituțiuni economice ;

C) Cultura — volumul V, Cultura Națională și volumul VI, Instituții și personalități culturale.

« Enciclopedia României » este cartea cerută și așteptată, ca un izvor de documentare, de când neamul românesc, prin întregire și așezare în noile împrejurări politice și culturale, are un nou rost pe lume.

Ea va avea chemarea să facă tului cunoscută și apoi iubită, țara dela Carpați și dela Dunăre, cu trecutul ei plin de sbucium, cu puterile de creație în creștere, economice și spirituale, cu formele de organizare proprie, cu încercările de înviore și de îndrumare a vieții sociale spre un ideal național constructiv și ascendent.

La o vreme de răspântie, o carte de răspântie, nu opera unui singur om, ci rezultatul și semnul unei încordări colective. În ea se găsesc, nu numai înfățișările deosebite ale unei obștii omenesti și ale unui timp, dar și toate priceperile de prelucrare ale acelei obștii și aceluși timp.

« Enciclopedia României » este marea datorie împlinită a unei generații, ce are o profundă conștiință de propria-i forță și de propria-i misiune.

Ea urmărește a fi un instrument de cercetare și de informație, o lucrare temeinică și esențială, în care netăgăduitul avânt al zilelor noastre să găsească hrana substanțială și sănătoasă, care să-i dea vigoare și temeinicie, o perspectivă mai luminoasă asupra viitorului, printr'o cunoaștere mai adâncă a stărilor de fapt și a cunoașterii lor.

« Enciclopedia României » va fi deci un inventar și un îndreptar.

Prof. D. GUSTI